

VIETOS VEIKLOS GRUPIŲ IR JAUNIMO ORGANIZACIJŲ BENDRADARBIAVIMO IR JO GALIMYBIŲ APŽVALGA

Siekiant plėtoti jaunimo ir vietos bendruomenių partnerystę, 2017 m. balandžio – gegužės mėn. buvo atlikta vietos veiklos grupių (toliau – VVG) ir regioninių jaunimo organizacijų tarybų (toliau – RJOT) apklausa. Miesto ir kaimo vietovių VVG atstovams skirta apklausa buvo parengta norint išsiaiškinti VVG įsitraukimą į jaunimo politikos procesus, bendradarbiavimo su jaunimo organizacijomis galimybes. RJOT atstovams parengta apklausa buvo skirta sužinoti, kaip tie patys aspektai vertinami iš jaunimo organizacijų atstovų pusės.

Apklausos metu sulaukta atsakymų iš 30 kaimo vietovių ir 33 miesto VVG bei 19 RJOT atstovų. Didžioji dalis apklausos respondentų (83 proc.) savo atstovaujamoje organizacijoje užima vadovaujančias pareigas. Viso apklausoje dalyvavo atstovai iš 55 savivaldybių (nesulaukta atsakymų iš Birštono, Druskininkų, Elektrėnų, Neringos ir Vilniaus rajono savivaldybių). Atlikus VVG ir RJOT pateiktų atsakymų analizę, parengta apžvalga bei numatytos galimos efektyvesnio bendradarbiavimo jaunimo politikos srityje kryptys.

Vietos veiklos grupė – tai savanoriška, tris sektorius (privatų, visuomeninį ir valstybinį) jungiančių organizacijų asociacija, turinti aiškiai apibrėžtą atstovaujama teritoriją ir organizacinę struktūrą. Dažniausiai išskiriamos kaimo vietovių ir miestų VVG, Lietuvoje taip pat veikia ir kelios žuvininkystės regiono VVG. Nariais gali tapti tiek fiziniai, tiek juridiniai asmenys (deleguojami atstovai), taigi tarp narių atsideria savivaldybė, vietos bendruomenės, nevyriausybinės organizacijos bei įvairios individualios įmonės, uždarnosios akcinės bendrovės, ūkininkai ir pan. Organizacinę struktūrą ir pagrindinius valdymo organus iš esmės sudaro visuotinis susirinkimas, pirmininkas ir valdyba. VVG tikslas – tenkinti atstovaujamos teritorijos gyventojų, bendruomenių poreikius, skatinti socialinę, ekonominę gerovę. Viena pagrindinių VVG veiklų – tai ES ir valstybės (ir kitomis) lėšomis finansuojamų vietos plėtros strategijų (toliau – VPS) rengimas ir administravimas, šių strategijų įgyvendinimas per vietos projektus. Turimais duomenimis, kiekvienoje savivaldybėje yra registruota mažiausiai po vieną VVG, didžiojoje dalyje - dvi (atitinkamai atstovaujančios tam tikras miesto arba kaimo vietovių teritorijas).

Regioninė jaunimo organizacijų taryba - jaunimo organizacija, kurios pagrindinis tikslas yra vienyti savivaldybėje veikiančias jaunimo organizacijas ir joms atstovauti. RJOT koordinuoja jaunimo organizacijų vienijimąsi bendradarbiavimo, keitimosi informacija, organizacijų galimybių stiprinimo, pozityvaus požiūrio į visuomeninę veiklą formavimo srityse. Lietuvoje 2016 m. buvo registruotos 39 RJOT: iki 29 iš jų šiuo metu vykdo veiklą, iš kurių 14 yra Jaunimo reikalų departamento finansuojamos pagal RJOT stiprinimo programų finansavimo 2016–2017 m. konkursą. Likusiose savivaldybėse RJOT arba nėra, arba šiuo metu veiklos nevykdo.

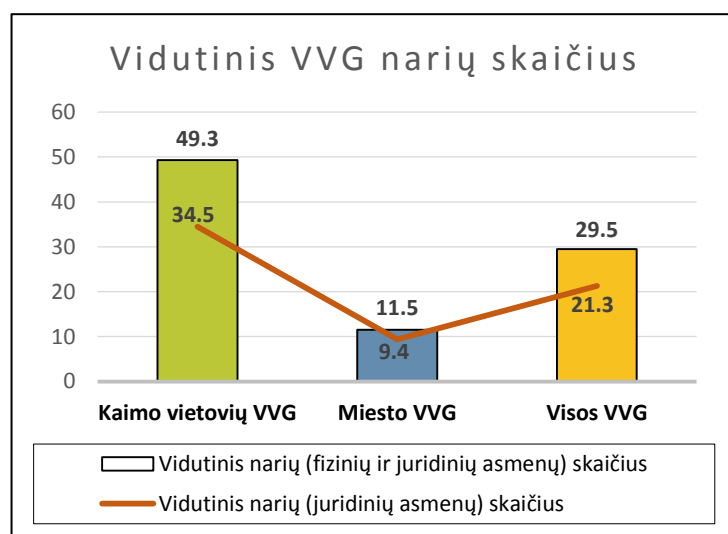
Vietos veiklos grupės ir jaunimo organizacijos. Bendra situacija

Apklausos metu surinktais duomenimis, VVG narių (fizinių ir juridinių asmenų) skaičius gali būti nuo kelių vienetų iki daugiau negu šimto (žr. 1 lentelę). Didžiąją dalį VVG narių sudaro juridiniai asmenys: mažiausias vienos VVG vienijamų juridinių asmenų skaičius buvo 2 (miesto VVG), didžiausias – 69 (kaimo vietovių VVG).

1 lentelė. Vietos veiklos grupių sudėtis, N=63

Mažiausias - didžiausias VVG narių skaičius	Kaimo vietovių VVG	Miesto VVG	Viso tarp VVG
Fizinių ir juridinių asmenų	23 - 126	3 - 35	3 - 126
Juridinių asmenų	2 - 69	2 - 23	2 - 69

Vidutiniškai kaimo vietovių VVG vienija 34,5 juridinius asmenis, miesto VVG – 9,4, bendras VVG narių vidurkis – 21,3 (žr. 1 pav.). Kaimo vietovių VVG vienijamų narių skaičius visai atžvilgiais ženkliai didesnis negu miesto VVG: ir vidutinis bendras, ir juridinių asmenų skaičiai tarp šių grupių skiriasi maždaug keturis kartus.

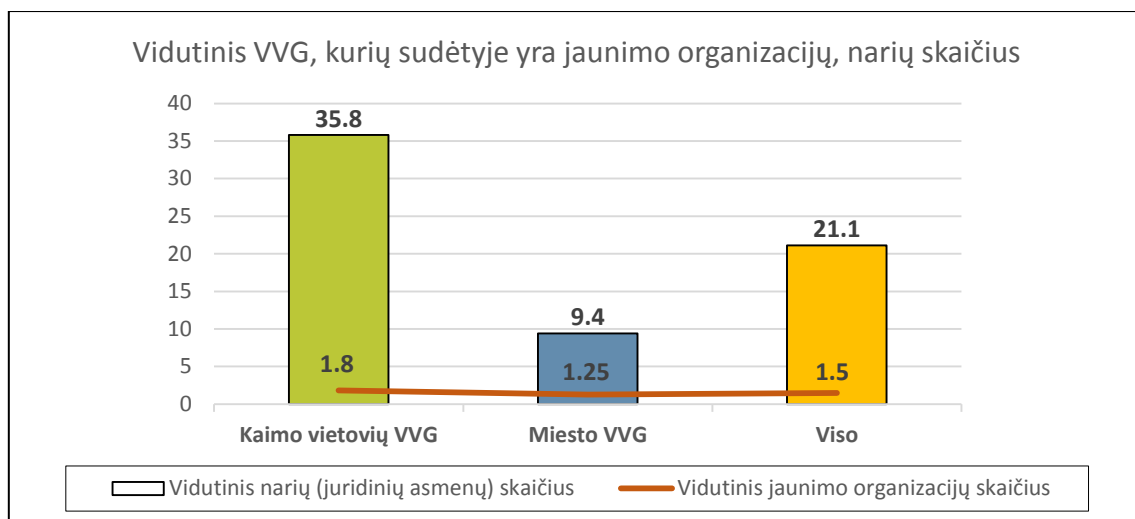
1 pav. Vietos veiklos grupių nariai, N=63

Kiek daugiau negu pusė (57 %) apklaustų VVG nurodė savo sudėtyje tarp juridinių asmenų turinčios ir jaunimo organizacijų (žr. 2 lentelę). Viso per 36 VVG yra įtrauktos 54 jaunimo organizacijos (16 kaimo vietovių VVG tarp narių viso turi 29-ias jaunimo organizacijas, 20 miesto VVG bendrai yra įtraukusios 25-ias). Beveik pusė (42 %) VVG, savo sudėtyje turinčių jaunimo organizacijų, tarp savo narių turi ir RJOT. Pačių RJOT atstovų pateiktas duomenimis, į VVG sudėty yra įsitraukusios 68,4 % apklaustų RJOT.

2 lentelė. Vietos veiklos grupės, savo sudėtyje turinčios jaunimo organizacijų, N=36

	Kaimo vietovių VVG	Miesto VVG	Viso VVG
VVG, kurių sudėtyje yra jaunimo organizacijų, skaičius	16	20	36
VVG narių, jaunimo organizacijų, skaičius	29	25	54
VVG, kurių sudėtyje yra RJOT, skaičius	8	7	15

Kaimo vietovių VVG vienijamų narių skaičius ženkliai didesnis negu miesto, taigi atitinkamai ir jaunimo organizacijų kaimo vietovių VVG tarpe matoma daugiau, negu tarp miesto VVG narių, tačiau vidutinio narių skaičiaus skirtumas nėra labai didelis (žr. 2 pav.). VVG, kurios tarp savo narių turi jaunimo organizacijų, vidutinis vienijamų juridinių asmenų skaičius panašus į bendrą visoms VVG.

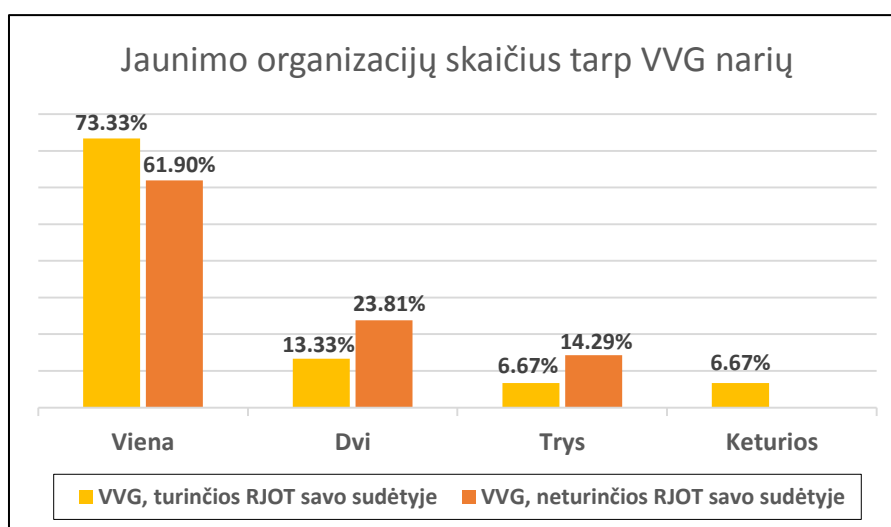
2 pav. Vietos veiklos grupių, kurios savo sudėtyje turi jaunimo organizacijų, narių skaičius, N=36

Jaunimo organizacijų tarp narių turinčios VVG dažniausiai savo sudėtyje turi vieną arba dvi jaunimo organizacijas, viena kaimo vietovių VVG nurodė turinti keturias (žr. 3 lentelę). Visgi, atkreiptinas dėmesys, jog imant visų apklaustų VVG skaičių (63) ir suskaičiuotą bendrą VVG sudėtyje esančių jaunimo organizacijų skaičių (54), matome, jog vidutiniškai vienai veikiančiai VVG tenka mažiau negu po vieną jaunimo organizaciją (t.y. per 63 VVG viso yra įtrauktos tik 54 jaunimo organizacijos).

3 lentelė. Vietos veiklos grupių sudėtyje esančių jaunimo organizacijų skaičius, N=36

Jaunimo organizacijos	Kaimo vietovių VVG	Miesto VVG	Viso VVG
Viena	8	16	24 (66,7 %)
Dvi	4	3	7 (19,4 %)
Trys	3	1	4 (11,1 %)
Ketrios	1	0	1 (2,8 %)

Iš visų apklaustų VVG, 23,8 % tarp narių turi ir RJOT (iš jų 53,3 % kaimo vietovių ir 46,7 % miesto VVG). Atsižvelgiant į surinktus duomenis, didžioji dalis VVG, kurioms priklauso RJOT, savo sudėtyje ir turi tik vieną jaunimo organizaciją, tuo tarpu tos VVG, kuriose tarp narių RJOT nėra, dažniau turi po daugiau negu vieną organizaciją (žr. 3 pav.).

3 pav. Vietos veiklos grupių sudėtyje esančių jaunimo organizacijų skaičiaus palyginimas, N=36

Remiantis RJOT atstovų pateiktais duomenis, viena RJOT vidutiniškai vienija apie 19 jaunimo (ir su jaunimu dirbančių) organizacijų. Taigi, nors jaunimo organizacijos sudaro pakankamai mažą dalį visų VVG narių (imant ir tik juridinius asmenis), tačiau tais atvejais, kai VVG savo sudėtyje turi RJOT, atstovaujamų jaunimo (ir su jaunimu dirbančių) organizacijų skaičius bent jau sąlyginai didesnis, negu realiai registruotų jaunimo organizacijų VVG narių.

VVG valdyba (kartais dar vadinama taryba) – tai pagrindinis vietos veiklos grupių atstovaujamas ir sprendimų priėmimo organas. Kaimo vietovių VVG valdybos narių skaičius siekia nuo 11 iki 20, dažniausiai pasitaikantis valdybos narių skaičius – 11; miesto VVG valdybą atitinkamai sudaro nuo 4 iki 12 narių, dažniausiai valdyboje būna 9 nariai (žr. 4 lentelę.).

4 lentelė. Vietos veiklos grupių valdybų sudėtis, N=63

Vietos veiklos grupių valdybos nariai	Kaimo vietovių VVG	Miesto VVG	Viso VVG
Mažiausias - didžiausias valdybos narių skaičius	11 - 20	4 - 12	4 - 20
Dažniausias valdybos narių skaičius	11	9	9
Vidutinis valdybos narių skaičius	12.9	8.5	10.6

Iš 16 kaimo vietovių VVG, kurios tarp narių turi jaunimo organizacijų, VVG valdyboje jaunimo organizacijų atstovų turi 8, tuo tarpu iš 20 miesto VVG – 18 (žr. 5 lentelę). Dažniausiai VVG valdyboje būna po 1 jaunimo organizacijų atstovą (80,8 % atvejų). Atkreiptinas dėmesys, jog iš 7 miesto VVG, kurios turi savo sudėtyje RJOT, visos turi ir po RJOT atstovą valdyboje, tuo tarpu iš 8 kaimo vietovių VVG, RJOT atstovų valdybose turi tik 2.

5 lentelė. Vietos veiklos grupių, savo sudėtyje turinčių jaunimo organizacijų, valdybos, N=36

	Kaimo vietovių VVG	Miesto VVG	Viso VVG
VVG, kurios tarp valdybos narių turi jaunimo organizacijų atstovų	8	18	26
Valdybos narių, jaunimo organizacijų atstovų, skaičius	9	24	33
VVG, kuriose tarp valdybos narių yra RJOT atstovas	2	7	9

Svarbu prisiminti, jog vidutinis kaimo vietovių VVG narių skaičius ženkliai didesnis negu miesto VVG, tuo tarpu vietų valdyboje skaičius panašus.

Jaunimo organizacijų prisijungimas prie vietos veiklos grupių

Apklauskos dalyvių buvo klausama, kieno iniciatyva užsimezgė bendradarbiavimas, kaip jaunimo organizacijos ar RJOT prisijungė prie VVG, o jeigu neprisijungė – dėl kokių priežasčių. Remiantis ir lyginant VVG ir RJOT atstovų atsakymus, išskirta, jog:

- dažniausiai bendradarbiavimas prasidėjo *abiejų pusių iniciatyva, būtent kartu steigiant VVG arba rengiant vietos plėtros strategiją;*
- kelios VVG nurodė, jog *bendradarbiavimas prasidėjo VVG iniciatyva* arba kada *RJOT paprašė tapti nariais.*

VVG ir RJOT atsakymai šiuo klausimu, nesutapo tik vienu atveju, kai abiejų organizacijų atstovai nurodė, jog bendradarbiavimas prasidėjo būtent jų pačių iniciatyva.

VVG, kurios savo sudėtyje turi jaunimo organizacijų, tačiau neturi RJOT, ženkliai dažniau nurodė, jog *jaunimo organizacijos prisijungė VVG iniciatyva*, taip pat *VVG steigimo metu ar*

rengiant VPS. Tik po vieną kartą nurodyta, kad *iniciatyva buvo abipusė*, ir kad *prisijungta pačių jaunimo organizacijų iniciatyva*.

RJOT nesant VVG nare, dažniausiai to priežastimi iš VVG pusės nurodyta, kad:

- *savivaldybėje RJOT neveikia arba nėra registruota* (beveik visais atvejais tai sutampa ir su Jaunimo reikalų departamento turima informacija);
- kai kurie VVG atstovai teigia *nesulaukę iniciatyvos ar prašymo tapti nariais*.

Patys RJOT atstovai kaip neįsitraukimo priežastis atitinkamai nurodė, jog *nesidomėjo tokia galimybe*, jog *pavėlavo įsitraukti kuriantis VVG* arba jog *trūksta informacijos apie VVG veiklas ir supažindinimo su narystės galimybėmis*.

Pastebėta, jog skyrėsi kaimo vietovių ir miesto VVG dažniausiai pateikti atsakymai, kodėl jie savo sudėtyje neturi jokių jaunimo organizacijų. Tarp kaimo vietovių VVG (pagal dažnumą) nurodyta, jog:

- *nesikuria, nėra aktyviai veikiančių arba registruotų jaunimo organizacijų* apskritai ir VVG veikla domisi tik *neformalios grupės*;
- *jaunimas yra atstovaujamas kaimo bendruomenių, su jaunimu dirbančių organizacijų* arba *pavienių jaunų asmenų*;
- kelios kaimo VVG nurodė, jog *yra atviros naujiems nariams, tačiau iš jaunimo organizacijų nėra gavusios prašymų įstoti į VVG*;

Miesto VVG dažniausiai akcentavo, jog:

- nors *tapti VVG nariu įmanoma bet kuriuo metu, tačiau jaunimo organizacijos nerodė susidomėjimo, nebuvo aktyvios, neatsiliepė į kvietimą jungtis prie VVG, nepareišė noro dalyvauti jų veikloje* ir pan.;

Tik viena VVG nurodė *mažą registruotų jaunimo organizacijų skaičių* kaip priežastį, kodėl tarp VVG narių nėra jaunimo organizacijų.

Iš visų apklaustų VVG, kurios nurodė neturinčios savo sudėtyje jaunimo organizacijų, 4 nurodė, jog ir nematytų poreikio į VVG sudėtį įtraukti jaunimo organizacijų ar RJOT (šių VVG atstovų teigimu, jų *teritorijoje nėra aktyviai veikiančių ir registruotų jaunimo organizacijų*, arba *jaunimas atstovaujamas per su jaunimu dirbančią organizaciją ir kaimo bendruomenę*). Tarp apklaustų RJOT poreikio įsitraukti šiuo metu nematė tik vienos organizacijos atstovas (kadangi *RJOT dar tik pradeda aktyvinti, stiprinti savo veiklą*).

Vietos veiklos grupių ir jaunimo organizacijų bendra veikla

Kalbant apie VVG ir RJOT bei kitas jaunimo organizacijas siejančias veiklas, pirmiausia buvo apžvelgta, kokią RJOT ir jaunimo organizacijų įsitraukimo į VVG naudą matytų respondentai tų VVG, kurios šiuo metu neturi nei RJOT, nei jaunimo organizacijų tarp savo narių, tačiau nurodė, jog matytų poreikį jas įtraukti. VVG atstovų pateiktus atsakymus apie numatomą RJOT ir jaunimo organizacijų įsitraukimo naudą galima išskirti į keletą pagrindinių grupių:

- dažniausiai nurodytas *geresnis jaunimo interesų atstovavimas, jaunimo poreikių išsiaiškinimas, kartu ieškomi jaunimo problemų sprendimai* bei atitinkamai jaunimui aktualiomis temomis *rašomi ir įgyvendinami projektai*;

- ne mažiau svarbu atrodo ir *paties jaunimo skatinimas ir aktyvinimas, įtraukimas į VVG veiklas, jų dalyvavimas VVG susitikimuose*. Tikimasi *aktyvesnio jaunimo organizacijų prisidėjimo prie vietos plėtros strategijos įgyvendinimo, jog būtų teikiami projektiniai pasiūlymai ir gavus lėšų įgyvendinti VVG parengtos strategijos veiksmai*;
- su jaunimo organizacijų prisijungimu prie VVG veiklos siejama ir galimybė įgauti *daugiau veržlumo, sulaukti naujų idėjų, iniciatyvų, įdomių ir modernių pasiūlymų projektinei veiklai*, manoma, jog tokiu būdu *atsinaujintų ir pati VVG*;
- kelios VVG išskyrė ir *galimybę tiesiogiai informuoti jaunimą apie VVG veiklą, didesnę VVG ir jų veiklą žinomumą*.

Dalies VVG atstovų pateikti atsakymai bendresni ir apima ką tik paminėtus: matoma tokia galima jaunimo organizacijų įsitraukimo nauda kaip *daugiau bendrų renginių, projektų, daugiau galimybių kitoms bendroms veikloms, greitesnis jaunimo problemų sprendimas, abipusės patirties pasidalijimas, pagalba vienas kitam*.

RJOT atstovai kalbėdami apie įsitraukimo į VVG naudą iš esmės minėjo tuos pačius aspektus:

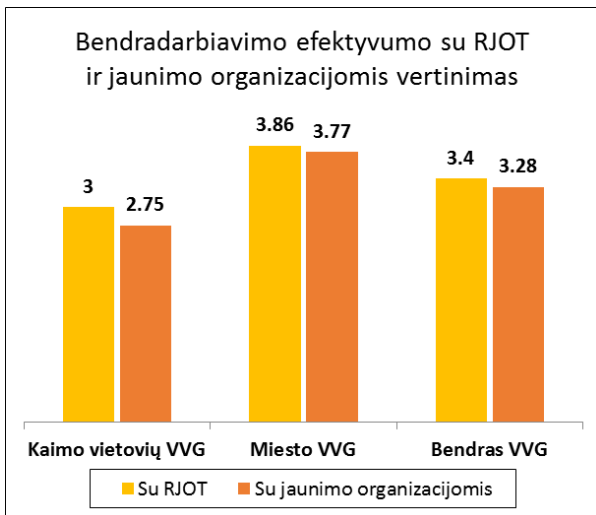
- *bendrų idėjų generavimą ir problemų sprendimą, platesnes bendradarbiavimo galimybes*;
- *jaunimo, jaunimo organizacijų nuomonės atstovavimą, jaunimui palankių sprendimų priėmimą*;
- *geresnę narių informavimą apie VVG teikiamas galimybes teikti paraiškas savo idėjoms įgyvendinti ir pan.*

Apklausų respondentų buvo prašoma nurodyti, kokias veiklas VVG ir RJOT vykdo kartu bei kaip vertina bendradarbiavimo efektyvumą. Apibendrinus abiejų grupių atsakymus, pagrindinės įvardintos veiklos (pagal dažnumą):

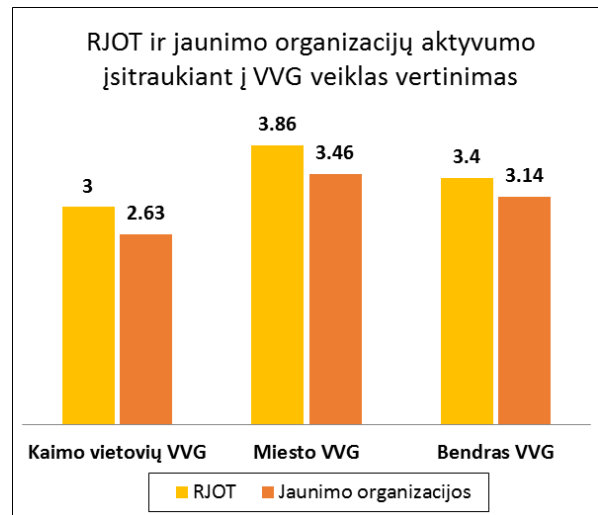
- *vietos plėtros strategijos rengimas ir įgyvendinimo administravimas (stebėsena, dalyvavimas VVG visuotiniuose susirinkimuose, diskusijose, susijusių sprendimų priėmimas)*;
- *bendrų projektų rengimas ir įgyvendinimas (verslumo skatinimui, socialinės atskirties mažinimui ir kt.)*;
- *bendri sporto, kultūros, socialiniai renginiai, jų planavimas ir įgyvendinimas, bendri mokymai*;
- *jaunimo užimtumo, savanorystės skatinimas*;
- *dalinimasis aktualia informacija, veiklų viešinimas*.

Keliais atvejais, kada nenurodytos jokios bendros veiklos, priežastimi įvardintas vietos plėtros strategijos finansavimo nebuvimas.

Bendradarbiavimo efektyvumas ir aktyvumas įsitraukiant į veiklas, tiek su RJOT, tiek su kitomis jaunimo organizacijomis, vertinimo skalėje (nuo 1 iki 5 balų) VVG bendrai įvertintas šiek tiek daugiau negu vidutiniškai (žr. 4 ir 5 pav.). Pastebima, jog miesto VVG bendradarbiavimo efektyvumą ir aktyvumą įsitraukiant į veiklas vertinio geriau, negu kaimo vietovių, geriau įvertintos ir būtent RJOT, negu apskritai jaunimo organizacijos. Bendradarbiavimo efektyvumas su VVG buvo vertinamas ir RJOT atstovų – skirta vidutiniškai 3,62 balo, taigi, nežymiai daugiau, negu vidutiniškai VVG atstovų (3,4). Analizuojant duomenis atkreiptas dėmesys, jog tos VVG, kuriose tarp valdymo organo (valdybos / tarybos) narių yra RJOT atstovai, nė karto neskyrė žemesnio negu vidutinis balo vertindamos tiek bendradarbiavimo efektyvumą, tiek aktyvumą įsitraukiant į veiklas.

4 pav. Bendradarbiavimo su RJOT ir jaunimo organizacijomis efektyvumo vertinimas, N=36

5 pav. RJOT ir jaunimo organizacijų aktyvumo įsitraukiant į VVG veiklas vertinimas, N=36

VVG ir RJOT atstovai, argumentuodami, kodėl vidutiniu ir aukštesniu balu įvertino bendradarbiavimo vienas su kitu efektyvumą, kaip svarbiausius veiksnius nurodė:

- *įsitraukimą į VPS rengimą ir įgyvendinimą, dalyvavimą sprendimų priėmimo procese, dalyvavimą visuotiniuose susirinkimuose;*
- *kartu vykdomus renginius;*
- *projektų teikimą veikloms įgyvendinti.*

Mažiau balų skyrę VVG atstovai pasigenda *jaunimo organizacijų aktyvumo ir dalyvavimo būtent susitikimuose, posėdžiuose, diskusijose, kartais ir tiesiog renginiuose*. Svarbu pastebėti, jog kai kuriais atvejais RJOT atstovai skyrė mažesnę balą, vertindami bendradarbiavimo su VVG efektyvumą, teigdami jog, *nors dalyvaujama susirinkimuose, tačiau realiai nėra vykdoma bendrų veiklų*, tuo tarpu VVG atstovai atitinkamai nurodo, jog *galėtų būti daugiau iniciatyvų, aktyvumo iš jaunimo atstovų pusės*.

RJOT atstovų taip pat buvo prašoma pasidalinti savo nuomone, ar ir kaip VVG prisideda prie kokybiškesnio jaunimo politikos įgyvendinimo savivaldybėje. Respondentai, pasirinkę atsakymą, jog VVG tikrai prisideda (10,5 %) arba prisideda iš dalies (63,2 %), dažniausiai išskyrė:

- *VPS numatytus prioritetus ir projektus, skirtus jaunimui, jog sudaromos sąlygos jaunimą atstovaujančioms organizacijoms teikti paraiškas ir gauti finansavimą;*
- *jaunimo atstovų įtraukimą į svarbių klausimų sprendimą, į valdybą, jaunų asmenų įtraukimą į veiklas, jog pagal galimybes atsižvelgiama ir atliepiami paties jaunimo išsakomi poreikiai;*
- *jog VVG padeda įgalinti žmones veikti, skatina savanorišką veiklą, vyksta įvairūs mokymai, konferencijos.*

Likusios RJOT (kurių beveik pusė priklauso VVG) komentavo, jog jų *savivaldybėse veikiančios VVG galėtų prisidėti labiau įtraukdamos jaunimą priimant įvairius sprendimus, įtraukdamos narius į renginių ir veiklų organizavimą, galėtų dalintis kontaktais, pažintimis, dirbti su tomis jaunimo grupėmis, kurias RJOT ne visada gali pasiekti*. Vienu atveju paminėta ir tai, jog VVG nėra labai efektyvi, jog VVG veikloje pasigendama realių veiksmų.

Turint omenyje galimas bendras veiklas, VVG atstovų taip pat buvo klausiama, ar turi / planuoja įtraukti į VVG veiklą jaunos asmenis (iki 29 m.) ilgalaikiai savanorystei (ilgiau negu 3 mėn.) ir kokias veiklas jauni asmenys vykdo / vykdytų. Atsakymai tarp kaimo vietovių ir miesto VVG reikšmingai nesiskyrė, iki 15 % visų VVG nurodė *neturintys ir neplanuojantys įtraukti savanorių*, dar apie 15 % yra *neapsisprendę*. Didžioji dalis likusių VVG savanorių labiausiai matytų:

- įvairiose su VPS susijusiose veiklose - *vykdant, administruojant VVG projektus (pvz., projektinių pasiūlymų vertinimas, įgyvendintų projektų ataskaitų priežiūra, viešinimas);*
- *padedant bendruomenėms rengti projektus (pvz., asistavimas vietos projektų rengėjų mokymuose);*
- *padedant administruoti ir įgyvendinti veiklas, numatytas projektuose (tiek visuomeninių renginių organizavime, tiek, pvz. intelektualinis darbas prisidedant prie projekto koordinavimo, savanoriškas darbas vaikų ir jaunimo stovyklose, tam tikros veiklos organizuojant senjorų užimtumą ir pan.).*

Viena iš apklaustų VVG nurodė jau esanti akredituota savanorius priimanti organizacija.

Dar viena galima bendros veiklos sritis, tai VVG bendradarbiavimo projektai. VVG atstovai pasidalino, ar planuoja rengti VVG bendradarbiavimo projektus, susijusius su jaunimo problematika, ar ir kaip planuoja įtraukti jaunimo organizacijas į šių projektų rengimą ir įgyvendinimą. Beveik 10 % VVG (visos miesto) nurodė *neplanuojančios*, dar beveik 40 % apklausos metu *nebuvo apsisprendę*. Likusios VVG *planuoja tiek regioninio, tiek tarptautinio bendradarbiavimo projektus*. Jaunimo organizacijos dažniausiai *kviečiamos įsitraukti teikiant paraiškas finansavimui gauti*, visgi panašus skaičius VVG taip pat nurodė, jog *planuoja bendradarbiauti su jaunimo organizacijomis kartu rengiant projektus (įtraukti į darbo grupę, išdiskutuoti su jaunimu būsimo projekto temos aktualumą ir numatomas veiklas bei prisidėjimą prie projekto įgyvendinimo ir pan.)*, kelios VVG nurodė *planuojančios įtraukti jaunimo organizacijas per savanorišką veiklą, jog jaunimas bus įtrauktas kaip tikslinė projekto grupė (skatinant verslumą, organizuojant jaunimui skirtas stovyklas ir pan.)*. Atkreiptinas dėmesys, jog pakankamai dažnai tarp VVG atstovų buvo minima, kad svarbu, jog būtų *išreikštas poreikis, rodoma iniciatyva, noras bendradarbiauti, teikiami siūlymai, jog jaunimas ir pats turi stengtis rengti projektus ir aktyviai juose dalyvauti*. Kai kurie VVG atstovai ir patys nurodo, jog *pasidalins patirtimi, padės jaunimo organizacijoms pasirengti, įgyvendinti projektus*.

Vietos plėtros strategijos rengimas ir įgyvendinimas

61 iš 63 VVG apklausos metu turėjo pasitvirtinusi vietos plėtros strategiją (žr. 6 lentelę). Beveik penktadaliui iš parengtų VPS įgyvendinimui nebuvo skirtas finansavimas (11 miesto VVG).

6 lentelė. Vietos veiklos grupių patvirtintos vietos plėtros strategijos ir skirtas finansavimas, N=61

Vietos veiklos grupė	Patvirtinta VPS	Skirtas finansavimas	Neskirtas finansavimas	Nepatvirtinta VPS
Kaimo vietovių	30 (47,62 %)	30 (47,62 %)	0	0
Miesto	31 (49,21 %)	20 (31,75 %)	11 (17,46 %)	2 (3,17 %)
Viso	61 (96,83%)	50 (79,37 %)	11 (17,46 %)	2 (3,17 %)

Bendras VVG, kurių respondentai nurodė, kad jaunimo organizacijos buvo įtrauktos rengiant VPS, skaičius sudarė 78,69 % visų VVG ir buvo nežymiai didesnis negu tų VVG, kurios nurodė, kad jaunimo organizacijos buvo įtrauktos ir įgyvendinant VPS, atitinkamai 68,85 % visų VVG.

Savaime suprantama, jog tos VVG, kurios savo sudėtyje turi RJOT arba kitų jaunimo organizacijų, dažniau nurodė įtraukusios jaunimo organizacijų arba RJOT atstovus rengiant VPS (žr. 7 lentelę), visgi skirtumas nėra labai didelis (apie 10 %). Svarbu atkreipti dėmesį, jog analizuojant atsakymus, kaip buvo įtrauktos jaunimo organizacijos / RJOT rengiant ir įgyvendinant vietos plėtros strategijas, pastebėta, jog VVG atstovai tai supranta ir įvardija skirtingai, todėl pateiktus duomenys reiktų vertinti labiau kaip atspindinčius bendrą tendenciją, o ne konkretų įtraukimo mastą.

7 lentelė. Vietos veiklos grupės rengiant VPS įtraukusios jaunimo organizacijas / RJOT, N=61

	VVG skaičius	Įtraukė jaunimo organizacijas / RJOT rengiant VPS	Neįtraukė jaunimo organizacijų / RJOT rengiant VPS
Yra jaunimo organizacijų tarp VVG narių	35	82,86 %	17,14 %
Nėra jaunimo organizacijų tarp VVG narių	26	73,08 %	26,92 %

Remiantis apklausa, rengiant vietos plėtros strategiją, RJOT ir kitos jaunimo organizacijos:

- dažniausiai buvo *įtrauktos per atliekamas apklausas, fokus grupių interviu, diskusijų metu*;
- buvo *organizuoti įvairūs susitikimai, vyko pokalbiai, skirti išsakyti savo lūkesčius, problemas, pateikti siūlymus, projektines idėjas, kartais ir su tikslinėmis jaunimo grupėmis (pavyzdžiui, jaunimo atstovais iš mokyklų ar gimnazijų)*;
- kelios VVG nurodė, jog *tarp VPS rengimo darbo grupės narių turėjo jaunimo organizacijų atstovų*;
- kai kurių VVG atstovų teigimu, *jaunimas buvo įtrauktas per tokius VVG narius kaip kaimo bendruomenės, su jaunimu dirbančias organizacijas, per jaunimo reikalų koordinatorių*.

Tais atvejais, kai buvo nurodyta, kad jaunimo organizacijos ar RJOT nebuvo įtrauktos, VVG atstovų buvo klausta, kaip buvo užtikrintas jaunimo interesų atstovavimas rengiant VPS:

- pirmiausia nurodyta, jog *buvo naudoti apklausų duomenys (pvz. mokyklų, gimnazijų mokinių)*;
- taip pat dažnai nurodytas faktas, jog *valdybos sudėtyje, pagal nustatytus reikalavimus, visuomet privalo būti ir yra jaunas iki 29 metų žmogus (kuris gali, pavyzdžiui, būti deleguotas smulkaus ir vidutinio verslo asociacijos ir kuris, laikoma, ir yra atstovaujantis jaunimo interesams)*;
- minėtos *kaimo, mokyklų bendruomenės, jog rengiant VPS išklaudyta jaunimo organizacijų nuomonė bendruomenių susirinkimų metu ir pan.*

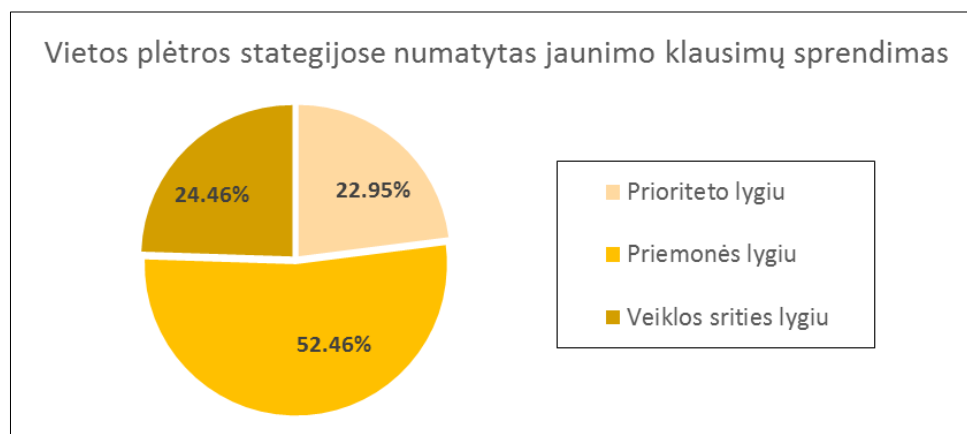
Savo (ne)įsitraukimą į VPS rengimą vertino ir RJOT atstovai. Su VPS susiję atsakymai labiausiai skyrėsi tarp dviejų apklausos respondentų grupių, turbūt todėl, jog pats įsitraukimas buvo vertinamas skirtingai ir jog nors RJOT atstovas gali būti naujas ir dar nesusipažinęs su VVG ir jos veikla bei rengta strategija, tačiau RJOT kaip organizacija ir jos atstovai praeityje prisidėjo prie rengiamos VPS. 42,1 % RJOT respondentų nurodė nesusipažinę su VPS, iš jų beveik pusė – VVG nariai. Visgi, remiantis VVG atsakymais, dalis šių RJOT įsitraukė rengiant VPS. RJOT atstovai nurodė iš esmės panašius įsitraukimo į VPS rengimą būdus kaip ir VVG:

- *dalyvauta pasitarimuose teikiant siūlymus, informaciją apie organizaciją ir jos veiklą, išsakyti poreikiai, idėjos, pastabos*;

- dažnai nurodytas ir *RJOT atstovų įsitraukimas į valdymo organus, darbo grupes, dalyvauta susitikime su konsultantais-ekspertais, jog tai užtikrino nuolatinį dalyvavimą VPS rengimo procesuose.*

Nors didžioji dalis tiek VVG, tiek RJOT atstovų VPS įgyvendinimą vertina kalbėdami būtent apie projektinę veiklą, paraiškų teikimą finansavimui gauti ir pan., tačiau kai kurie RJOT atstovai ir šiuo klausimu kaip įsitraukimą mato *dalyvavimą VVG valdybos posėdžiuose, visuotiniuose susirinkimuose, jų metu teikiamus siūlymus bei nuolatos teikiamą informaciją apie atstovaujamy organizacijų veiklą ir galimą veiklos efektyvinimą per VVG strategijos įgyvendinimą.* Atitinkamai RJOT savo atstovaujamos organizacijos gali teikti informaciją apie VVG veiklą ir galimybes į ją įsitraukti. Dalis VVG atstovų kalbėdami apie VPS įgyvendinimą taip pat minėjo *RJOT ar jaunimo organizacijų atstovų buvimą valdyboje ir dalyvavimą priimant sprendimus, vykdant VPS stebėseną, vertinant strategijos įgyvendinimo rezultatus ir pan.* Kai kuriais atvejais nurodytas tiesiog *jaunų asmenų (iki 29 metų) buvimas valdyboje, bei tai, jog yra įtrauktas jaunimo reikalų koordinatorius, ar jog informacija apie įsitraukimą į VPS įgyvendinimą ir kvietimus teikti projektinius pasiūlymus teikiama savivaldybės jaunimo reikalų tarybai.*

VVG atstovų buvo prašoma nurodyti, koku VPS lygiu yra numatytos priemonės jaunimo klausimams spręsti. Remiantis surinktais atsakymais, galima pastebėti, jog didžioji dalis jaunimo klausimų numatyti priemonės lygiu, kiek daugiau negu penktadalis – įtraukti ir tarp prioritetų (žr. 6 pav.). Reikšmingų skirtumų tarp kaimo vietovių ir miesto VVG neišskirta.

6 pav. Vietos veiklos grupių numatytas jaunimo klausimų sprendimas, N=61

Pastebėta, jog, priklausomai nuo to, ar rengiant VPS buvo įtrauktos jaunimo organizacijos arba RJOT, skyrėsi, koku lygiu buvo numatytos priemonės jaunimo klausimams spręsti (žr. 8 lentelę).

8 lentelė. Vietos veiklos grupių pasiskirstymas pagal numatytą jaunimo klausimų sprendimą, N=61

Jaunimo organizacijos / RJOT	Numatytas jaunimo klausimų sprendimas vietos plėtros strategijoje		
	Prioriteto lygiu	Priemonės lygiu	Veiklos srities lygiu
Įtrauktos rengiant VPS	25,00 %	56,25 %	18,75 %
Neįtrauktos rengiant VPS	15,38 %	38,46 %	46,15 %

Beveik pusė VVG (46,15 %), nurodžiusių, jog rengiant VPS neįtraukė RJOT ar jaunimo organizacijų, jaunimo klausimų sprendimą nusimatė veiklos lygiu, tuo tarpu didžioji dalis visų į VPS rengimą RJOT ar jaunimo organizacijas įtraukusių VVG (81,25 %), vietos plėtros strategijoje jaunimo klausimų sprendimui priemonės nusimatė prioriteto arba priemonių lygiu.

Bendradarbiavimas tarp vietos veiklos grupių ir jaunimo organizacijų. Bendrosios tendencijos ir rekomendacijos

Apibendrinant atliktą kaimo vietovių ir miesto VVG bei RJOT apklausą ir remiantis respondentų pateiktais atsakymais, pateikiamos kelios pagrindinės išvalgos bei rekomendacijos efektyvesniam VVG, kaip vietos bendruomenių atstovų, ir RJOT bei kitų jaunimo organizacijų, kaip jaunimo atstovų, bendradarbiavimui.

1. Beveik pusė visų apklaustų VVG tarp savo narių neturi jaunimo organizacijų (taigi ir RJOT) ir beveik trečdalis apklaustų RJOT nėra prisijungusios prie savo savivaldybėje veikiančios VVG. Vienai veikiančiai VVG vidutiniškai tenka po mažiau negu vieną į VVG veiklą įsitraukusią jaunimo organizaciją. Kaimo vietovių VVG vienija ženkliai didesnę narių skaičių, visgi, dažniau susiduria su jaunimo organizacijų, registruotų arba aktyviai veikiančių VVG atstovaujamoje teritorijoje, trūkumu, tuo tarpu miesto VVG pasigenda jaunimo organizacijų (įskaitant RJOT) aktyvumo, iniciatyvumo. Turint omenyje, jog situacija kiekvienoje savivaldybėje nuolatos keičiasi, VVG turėtų būti aktualu, kad turima informacija apie tam tikroje teritorijoje registruotas ir veikiančias jaunimo organizacijas būtų nuolatos atnaujinama, jog tiek jaunimo organizacijos, tiek vis atsinaujinančios RJOT tikrai žinotų apie VVG egzistavimą, VVG tikslus, pagrindines veiklas bei galimybes jaunimo atstovams įsitraukti. Nors ne kartą nurodyta, kad VVG atviros visiems ir tiesiog nebuvo sulaukta prašymo prisijungti, tokių prašymų gali ir neatsirasti, jei jaunimas ir jaunimo atstovai bus nepakankamai informuoti apie VVG vaidmenį ir vykdomą veiklą, jos svarbą bei kaip realiai galima prisijungti. Registruotų ir veikiančių jaunimo organizacijų klausimais galėtų iš dalies padėti savivaldybės jaunimo reikalų koordinatorius, savivaldybės jaunimo reikalų taryba ir jos nariai.

2. Kai VVG atstovaujamoje teritorijoje yra labai mažai ar visai nėra registruotų jaunimo organizacijų, arba ten veikiančios jaunimo organizacijos pačios pasirenka netapti VVG narėmis, labai svarbiu klausimu tampa, kaip VVG atstovaujami jaunimo interesai sprendžiant įvairius su jaunimu susijusius klausimus, kam tenka atsakomybė atstovauti jaunimui. Apklausoje dažniausiai įvardinti jauni (iki 29 m.) asmenys valdyboje, jog jaunimas atstovaujamas per su jaunimu dirbančias organizacijas bei kaimo bendruomenes ir jų narius, keletą kartų paminėti ir jaunimo reikalų koordinatoriai bei savivaldybių jaunimo reikalų tarybos. Visgi, nors šių asmenų įtraukimas vertingas, vien tai tikrai neužtikrina pilnaverčio jaunimo interesų atstovavimo. Galima tik paraginti jaunimo organizacijas aktyviau domėtis, kokiais būdais ir formomis galima įsitraukti, prisijungti prie VVG veiklų, ieškoti būdų, kaip, pavyzdžiui, bendradarbiaujant su jau esančiomis VVG narėmis geriau atliepti jaunimo interesus, padėti rasti sprendimus jaunimo problemoms spręsti ir pan. Ypatingai RJOT, kurios jau pažįstamos su VVG veikla, raginamos aktyviau įsitraukti ir apsvarstyti galimybę prisijungti prie VVG ir tapti narėmis, kadangi neretai jos bus vienintele ar viena iš poros jaunimo organizacijų, kurios VVG atstovaus jaunimo interesams platesne prasme (o ne iš konkretaus verslo ar vienos bendruomenės pusės), ypatingai jeigu RJOT atstovas būtų išrinktas ir valdybos nariu.

3. Kalbant apie vietos veiklos grupių ir jaunimo organizacijų kartu vykdomas veiklas dažniausiai minima vietos plėtros strategija - tai suprantama, turint omenyje, jog strategijos įgyvendinimas yra viena pagrindinių VVG veiklų. Visgi, ne kartą minėta ir geruoju bendradarbiavimo pavyzdžiu galėtų būti, kada nurodant kartu vykdomas veiklas, įvardijama ne vien jaunimo organizacijų teikiamos paraiškos konkursams ir galimybė gauti finansavimą, tačiau ir vykdomi kiti bendri projektai, renginiai ar mokymai, į kuriuos įtraukiami ir jaunimo atstovai, kartu teikiami pasiūlymai valdžios atstovams sprendžiant savivaldybei aktualias problemas, skatinamas

savanorystės plėtojimas, kartu ieškoma būdų, kaip mažinti socialinę atskirtį, skatinti verslumą, rengiamos bendros teminės stovyklos ir t.t. Taip pat reikšmingas ir vietos plėtros strategijos rengimas ir administravimas, jaunimo atstovų vaidmuo šiuose procesuose, ypatingai buvimas VVG valdyboje, darbo grupėse. Visose minėtose veiklose labai svarbus yra pačių organizacijų aktyvus įsitraukimas, iniciatyvumas, dalyvavimas VVG susirinkimuose, posėdžiuose, renginiuose ir kitose veiklose, susipažinimas su VVG vykdoma veikla bei jau pasitvirtinta ar rengiama vietos plėtros strategija. Kartu ir VVG skatinami įsiklausyti į RJOT ir jaunimo organizacijų išsakomą nuomonę, palaikyti jų teikiamus siūlymus – pačių VVG atstovų teigimu, jaunimo atstovų įtraukimas VVG atneštų naujų, modernių idėjų, inovatyvumo, veržlumo.

4. Beveik visos VVG turi pasitvirtinusios vietos plėtros strategijas, kuriose jaunimui skirtas tikrai didelis dėmesys, vienu ar kitu lygiu numatytas jaunimo klausimų sprendimas, tad jaunimo organizacijų bei RJOT įsitraukimas turėtų būti savaime suprantamas. Geruoju pavyzdžiu galėtų būti, kada rengiant VPS be kvietimų dalyvauti apklausoje, fokus grupėje ar informaciniame susitikime, organizuoja ir tiksliniai susitikimai su jaunimo atstovais, taip pat RJOT ar jaunimo organizacijų atstovai įtraukiami į darbo grupes arba dalyvauja procesuose per VVG valdybą. Atsižvelgiant į tai, jog didžiajai daliai patvirtintų VPS buvo skirtas finansavimas ir jog VVG atstovai ne kartą apklausoje nurodė kviečiantys ir laukiantys tiek RJOT, tiek jaunimo organizacijų projektinių pasiūlymų, jog jaunimo atstovai būtų konsultuojami, pagal galimybes ir padedama parengti projektus, siūloma pačioms RJOT bei kitoms jaunimo organizacijoms labiau domėtis vietos plėtros strategijos įgyvendinimu, kilus klausimams drąsiai kreiptis į VVG, ieškoti įvairių galimybių, kaip įsitraukti į numatomus įgyvendinti strategijos veiksmus. Kol kas tik kelios RJOT nurodė, jog teikia informaciją apie atstovaujamų organizacijų veiklą ir galimą jų stiprinimą per VVG strategijos įgyvendinimą bei atitinkamai savo atstovaujamos organizacijos teikia informaciją apie VVG veiklą ir galimybes į ją įsitraukti. Kartu ieškomi ir siūlomi jaunimo problemų sprendimai, jaunimui aktualiomis temomis rašomi ir įgyvendinami projektai užtikrintų ir tolygesnę bei labiau subalansuotą vietos plėtrą.

5. Bendrosios sritys, išryškėjusios apklausos metu, kuriose būtų matomas VVG ir RJOT bei kitų jaunimo organizacijų bendradarbiavimas, gali būti įvardintos šios:

- jaunimo, kaip vienos iš socialinių vietos bendruomenių grupių, interesų ir lūkesčių atliepimas, tikslesnis problemų identifikavimas, greitesnis, labiau įtraukiantis ir efektyvesnis problemų sprendimų suradimas;
- jaunimo aktyvinimas, motyvavimas, užimtumo didinimas (per bendrą projektinę veiklą, įvairius renginius, savanorystės plėtojimą, laisvalaikio galimybių gerinimą ir pan.);
- jaunimui, kaip vienai iš tikslinių vietos plėtros strategijos grupių, skirtų veiklų įgyvendinimas – tiek abipusė pagalba teikiant projektinius pasiūlymus, tiek apskritai vietos plėtros strategijos administravimas, pasiektų rezultatų stebėseną, viešinimas ir kt.;
- informacijos apie VVG ir RJOT bei jaunimo organizacijų vykdomas veiklas tarpusavio dalinimasis ir viešinimas, naujų narių, savanorių ir / arba dalyvių pritraukimas.